

Zasitek macierzyński Zasitek opiekuńczy

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

Jakie podmioty ustalają i wypłacają zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze	3
Płatnicy składek, którzy zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego powyżej 20 ubezpieczonych	3
Oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	3
Zasiłek macierzyński	3
Komu przysługuje zasiłek macierzyński	3
Kiedy otrzymasz zasiłek macierzyński	4
Kiedy nie otrzymasz zasiłku macierzyńskiego	5
Przez jaki okres masz prawo do zasiłku macierzyńskiego	6
Ile wynoszą poszczególne okresy zasiłkowe	6
Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego	11
Ile wynosi wysokość zasiłku macierzyńskiego	12
Kiedy przysługuje podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego	14
Jakie dokumenty trzeba złożyć, aby otrzymać zasiłek macierzyński	14
Czy matka może przerwać pobieranie zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego	16
Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy matka umrze lub porzuci dziecko	17
Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka ma orzeczenie o niesamodzielności lub niepełnosprawności	17
Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka podejmie pracę	17
Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	18
Kiedy matce przysługuje zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	18
Jakie dokumenty musisz złożyć, aby otrzymać zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	18
Zasiłek opiekuńczy	18
Komu przysługuje zasiłek opiekuńczy	18
Kiedy otrzymasz zasiłek opiekuńczy	18
Kto może skorzystać z zasiłku opiekuńczego	19
Kiedy otrzymasz dodatkowy zasiłek opiekuńczy	20
Przez jaki okres masz prawo do zasiłku opiekuńczego	20
Jaka jest wysokość zasiłku opiekuńczego	21
Jakie dokumenty są potrzebne do przyznania i wypłaty zasiłku opiekuńczego	22
Gdzie złożyć dokumenty	25
Podstawa prawna	26
Słowniczek	26

Jakie podmioty ustalają i wypłacają zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze

Płatnicy składek, którzy zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego powyżej 20 ubezpieczonych

Ustalają i wypłacają zasiłki swoim ubezpieczonym w czasie trwania ubezpieczenia.

Oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Ustalają i wypłacają zasiłki:

- ubezpieczonym, których płatnicy składek zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego poniżej 20 ubezpieczonych,
- ubezpieczonym prowadzącym pozarolniczą działalność i osobom z nimi współpracującym,
- ubezpieczonym duchownym,
- osobom uprawnionym do zasiłków za okres po ustaniu ubezpieczenia,
- ubezpieczonym podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu w Polsce z tytułu zatrudnienia u pracodawcy zagranicznego.

Liczbę ubezpieczonych ustalamy na każdy rok kalendarzowy według stanu na 30 listopada poprzedniego roku. Jeśli na ten dzień płatnik nie zgłosił nikogo do ubezpieczenia chorobowego, ustalamy ją według stanu na pierwszy miesiąc, w którym dokonał takiego zgłoszenia.

Płatnicy składek wypłacają zasiłki w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń lub dochodów.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca zasiłki na bieżąco po stwierdzeniu uprawnień.

Zasiłki wypłaca się nie później niż w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia prawa do zasiłku.

Zasiłek macierzyński

Komu przysługuje zasiłek macierzyński

Zasiłek macierzyński przysługuje osobom, które są objęte ubezpieczeniem chorobowym i są w jednej z następujących sytuacji:

- urodziły dziecko (matkom),
- urodziło im się dziecko (ojcom),

- przyjęty dziecko na wychowanie (przysposabiającym, rodzicom zastępczym).

WAŻNE!

Prawo do zasiłku macierzyńskiego przysługuje osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym, bez okresu wyczekiwania.

Kiedy otrzymasz zasiłek macierzyński

Matka

Zasiłek macierzyński możesz otrzymać, gdy urodziłaś dziecko:

- w trakcie ubezpieczenia chorobowego lub urlopu wychowawczego,
- po zakończeniu zatrudnienia – w szczególnych przypadkach (zob. niżej).

Zasiłek macierzyński po zakończeniu zatrudnienia przysługuje Ci, jeśli umowa o pracę:

- wygaśa z powodu śmierci pracodawcy albo
- została rozwiązana w okresie ciąży, ponieważ Twój pracodawca ogłosił upadłość lub nastąpiła jego likwidacja i nie zapewnił Ci innego zatrudnienia, albo
- została rozwiązana z naruszeniem przepisów prawa i zostało to stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu.

Ojciec

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci, gdy urodziło Ci się dziecko, masz ubezpieczenie chorobowe i:

- korzystasz z urlopu rodzicielskiego lub urlopu ojcowskiego (zgodnie z Kodeksem pracy),
- przerwałeś zatrudnienie lub inną działalność zarobkową, żeby sprawować osobistą opiekę nad dzieckiem w szczególnych przypadkach (zob. niżej).

Szczególne przypadki, w których przysługuje Ci zasiłek macierzyński, obejmują sytuacje, gdy:

- matka dziecka zmarła albo porzuciła dziecko (niezależnie od tego, czy miała ubezpieczenie chorobowe, czy nie),
- matka dziecka, która ma ubezpieczenie chorobowe:
 - ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub o niepełnosprawności w stopniu znacznym i zrezygnuje z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego po wykorzystaniu co najmniej 8 tygodni po porodzie, ponieważ stan zdrowia uniemożliwia jej sprawowanie opieki nad dzieckiem,
 - zrezygnuje z zasiłku macierzyńskiego, żeby wrócić do pracy, a otrzymywała go przez co najmniej 14 tygodni po porodzie,

Zasiłek macierzyński wypłaca płatnik składek, który zatrudnia ponad 20 osób, albo Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

- przebywa w szpitalu lub innej placówce leczniczej i przestanie pobierać zasiłek macierzyński po wykorzystaniu co najmniej 8 tygodni po porodzie,
- matka dziecka, która nie ma ubezpieczenia chorobowego:
 - ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub o niepełnosprawności w stopniu znacznym i stan zdrowia uniemożliwia jej sprawowanie opieki nad dzieckiem,
 - podejmie zatrudnienie na co najmniej pół etatu.

Osoba przyjmująca dziecko na wychowanie

Zasiłek macierzyński możesz otrzymać, gdy przyjmujesz na wychowanie dziecko w wieku:

- do 7 lat albo
- do 10 lat, jeśli ma odroczony obowiązek szkolny.

Przyjęcie na wychowanie oznacza, że:

- sąd opiekuńczy rozpatruje Twój wniosek o przysposobienie tego dziecka lub
- przyjmujesz dziecko jako niezawodowa rodzina zastępcza.

Kiedy nie otrzymasz zasiłku macierzyńskiego

Zasiłku macierzyńskiego nie otrzymasz, jeżeli nie opłaciłeś składek i Twoje zadłużenie przekracza 1% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Dotyczy to osób, które:

- prowadzą pozarolniczą działalność lub
- współpracują z osobą prowadzącą taką działalność, lub
- współpracują z osobą fizyczną, która prowadzi działalność gospodarczą i korzysta z ulgi na start w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, oraz same opłacają składki na własne ubezpieczenie.

Stan zadłużenia ustalamy na dzień powstania prawa do zasiłku (tj. pierwszy wnioskowany dzień zasiłku macierzyńskiego). Wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę określają odrębne przepisy.

Jeżeli zadłużenie spłacisz w całości:

- w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia – zasiłek przysługuje Ci za cały okres,
- po upływie 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia – prawo do świadczenia przedawni się.

Przez jaki okres masz prawo do zasiłku macierzyńskiego

Matka

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu macierzyńskiego,
- urlopu rodzicielskiego.

Ojciec

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu ojcowskiego,
- urlopu rodzicielskiego,
- urlopu macierzyńskiego – w wyjątkowych sytuacjach, gdy matka nie może zapewnić dziecku opieki.

Osoba przyjmująca dziecko na wychowanie

Zasiłek macierzyński przysługuje Ci za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego,
- urlopu rodzicielskiego.

Ile wynoszą poszczególne okresy zasiłkowe

Zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego

Liczba dzieci urodzonych podczas tego samego porodu	Okres, przez jaki przysługuje zasiłek macierzyński
1	20 tygodni (140 dni)
2	31 tygodni (217 dni)
3	33 tygodnie (231 dni)
4	35 tygodni (245 dni)
5 i więcej	37 tygodni (259 dni)

Z urlopu i zasiłku macierzyńskiego możesz zacząć korzystać nie tylko po porodzie, ale także w ciągu 6 tygodni przed jego przewidywaną datą.

Musimy jednak odjąć czas sprzed porodu od ogólnego okresu, przez który przysługują Ci urlop i zasiłek.

Przykład

Karolina urodziła jedno dziecko. Przed porodem wykorzystała 7 dni urlopu i zasiłku. Po porodzie będzie mogła z nich korzystać jeszcze przez 133 dni.

Zasiłek macierzyński za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego

Liczba dzieci jednocześnie przyjętych na wychowanie	Okres, przez jaki przysługuje zasiłek macierzyński
1	20 tygodni (140 dni)
2	31 tygodni (217 dni)
3	33 tygodnie (231 dni)
4	35 tygodni (245 dni)
5 i więcej	37 tygodni (259 dni)

Zasiłek macierzyński za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego przysługuje nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko:

- 7 lat,
- 10 lat – przy odroczonym obowiązku szkolnym.

Wyjątek

Jeśli dziecko niedługo skończy 7 albo 10 lat, będziesz otrzymywać zasiłek macierzyński także po tym, jak dziecko osiągnie ten wiek. Jest tak dlatego, że minimalny okres, przez który przysługuje zasiłek macierzyński, wynosi 9 tygodni (63 dni).

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego

Matka i ojciec

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego przysługuje jednemu z rodziców przez okres:

- do 32 tygodni (224 dni) – gdy urodziło się jedno dziecko,
- do 34 tygodni (238 dni) – gdy podczas jednego porodu urodziło się co najmniej dwoje dzieci.

Możecie korzystać z tego zasiłku osobno lub równocześnie. Łączny okres zasiłku, który wykorzystacie, nie może przekroczyć maksymalnego wymiaru, czyli odpowiednio 32 lub 34 tygodni.

Przykład

Mateuszowi i Iwonie urodziło się jedno dziecko. Zdecydowali, że cały zasiłek macierzyński wykorzystają równocześnie, więc spędzili w domu z dzieckiem 16 tygodni ($32 \div 2$).

WAŻNE!

Okres wypłaty zasiłku macierzyńskiego możecie podzielić maksymalnie na 4 następujące po sobie części, liczone w tygodniach.

Każda z tych części musi wynosić co najmniej 8 tygodni, z wyjątkiem:

- pierwszej części, która w przypadku urodzenia jednego dziecka musi wynosić co najmniej 6 tygodni,
- ostatniej części, jeśli do wykorzystania pozostało mniej niż 8 tygodni.

Przykład

Lucynie i Ryszardowi urodziło się jedno dziecko. Zdecydowali, że podzielą się urlopem rodzicielskim i zasiłkiem macierzyńskim za ten okres.

Wykorzystali go w następujący sposób:

1. Lucyna – 6 tygodni
2. Ryszard – 8 tygodni
3. Lucyna – 10 tygodni
4. Ryszard – 8 tygodni.

WAŻNE!

Możecie część zasiłku (do 16 tygodni) zostawić na później i wykorzystać ją do końca roku kalendarzowego, w którym Wasze dziecko skończy 6 lat. Tę część możecie podzielić maksymalnie na 2 mniejsze części – np. po 8 tygodni.

Przykład

Renata i Mariusz zdecydowali, że po narodzinach dziecka wykorzystają 22 tygodnie zasiłku za okres urlopu rodzicielskiego. Gdy dziecko miało 3 lata, postanowili wykorzystać wspólnie pozostałe 10 tygodni zasiłku. Łącznie spędzili wtedy z dzieckiem 5 tygodni ($10 \div 2$).

Gdy matka skracza urlop rodzicielski, mimo że zadeklarowała pełny okres

Matka może w ciągu 21 dni po porodzie zadeklarować, że będzie korzystać z zasiłku macierzyńskiego przez pełny okres urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego. Oznacza to, że gdy urodziła jedno dziecko, będzie korzystać z zasiłku przez 52 tygodnie. Ma to wpływ na wysokość zasiłku w poszczególnych tygodniach. Więcej informacji na ten temat znajdziesz w rozdziale „Ile wynosi wysokość zasiłku macierzyńskiego”.

Jeśli matka zmieni zdanie, może przerwać pobieranie zasiłku za okres urlopu rodzicielskiego i wrócić do pracy. Minimalny okres, który musi wykorzystać, to 6 tygodni (narodziny jednego dziecka) lub 8 tygodni

(narodziny co najmniej dwojga dzieci). O niewykorzystaną część zasiłku może wtedy wystąpić ojciec dziecka – jeśli ma ubezpieczenie chorobowe.

Gdy matka chce przerwać pobieranie zasiłku i pracuje na podstawie umowy o pracę, musi złożyć pisemny wniosek w sprawie rezygnacji z urlopu i zasiłku najpóźniej 21 dni przed rozpoczęciem pracy.

Jeśli jest ubezpieczona, ale nie pracuje na umowę o pracę (np. prowadzi działalność pozarolniczą lub wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia), wniosek o rezygnację z pobierania zasiłku powinna złożyć przed terminem, od którego chce zrezygnować z pobierania zasiłku.

Ojciec dziecka może wtedy wystąpić o niewykorzystaną część zasiłku lub z niego zrezygnować.

Gdy ojciec chce wystąpić o tę niewykorzystaną część i pracuje na umowę o pracę, pisemny wniosek w sprawie udzielenia urlopu i wypłaty zasiłku musi złożyć najpóźniej 21 dni przed skorzystaniem z tego urlopu.

WAŻNE!

Jeśli matka zadeklarowała, że będzie korzystać z zasiłku macierzyńskiego przez pełny okres, może podzielić się uprawnieniami do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego z ojcem dziecka. Jednak okresy pobierania zasiłku muszą w takim przypadku następować jeden po drugim, bez przerwy. Nie będziecie mogli skorzystać z zasiłku macierzyńskiego po przerwie w jego pobieraniu.

Przykład

Maria urodziła dziecko 21 maja 2021 r., a 25 maja zadeklarowała, że wykorzysta zasiłek macierzyński za pełny okres urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego. Po 40 tygodniach z zasiłku przez 2 tygodnie korzystał ojciec dziecka. Potem Maria chciała przerwać pobieranie zasiłku i odłożyć korzystanie z niego na kolejny rok. Nie mogła jednak tego zrobić – zadeklarowała pełny łączny okres, więc nie może skorzystać z przerwy.

Osoba przyjmująca dziecko na wychowanie

Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego przysługuje Ci przez okres:

- do 32 tygodni (224 dni) – gdy przyjmujesz na wychowanie jedno dziecko,
- do 34 tygodni (238 dni) – jeśli równocześnie przyjmujesz na wychowanie co najmniej dwoje dzieci,
- do 29 tygodni (203 dni) – jeśli zasiłek macierzyński za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego przysługuje Ci w minimalnym wymiarze 9 tygodni.

Z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego możesz korzystać Ty lub Twój małżonek, który również przyjął dziecko na wychowanie.

Możecie także korzystać z niego równocześnie. Łączny okres zasiłku, który wykorzystacie, nie może jednak przekroczyć maksymalnego wymiaru, tj. odpowiednio 32, 34 lub 29 tygodni.

Okres wypłaty zasiłku macierzyńskiego możecie podzielić maksymalnie na 4 następujące po sobie części, liczone w tygodniach.

Każda z tych części musi wynosić co najmniej 8 tygodni, z wyjątkiem:

- pierwszej części, która musi wynosić co najmniej 3 tygodnie,
- ostatniej części, jeśli do wykorzystania pozostało mniej niż 8 tygodni.

Gdy osoba ubezpieczona przyjmująca dziecko skracając urlop rodzicielski, a zadeklarowała pełny okres

Możesz w ciągu 21 dni po przyjęciu dziecka na wychowanie zadeklarować, że będziesz korzystać z zasiłku macierzyńskiego przez pełny okres obu urlopów: na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz rodzicielskiego. Ma to wpływ na wysokość zasiłku w poszczególnych tygodniach. Więcej informacji na ten temat znajdziesz w rozdziale „Ile wynosi wysokość zasiłku macierzyńskiego”.

Jeśli zmienisz zdanie, możesz przerwać pobieranie zasiłku za okres urlopu rodzicielskiego i wrócić do pracy. Minimalny okres, który musisz wykorzystać, to 3 tygodnie lub 8 tygodni. O niewykorzystaną część zasiłku może wtedy wystąpić Twój małżonek, który również przyjął dziecko na wychowanie i ma ubezpieczenie chorobowe. Małżonek może także zrezygnować z tego zasiłku.

Jeśli pracujesz na umowę o pracę, pisemny wniosek w sprawie rezygnacji z urlopu i zasiłku musisz złożyć najpóźniej 21 dni przed rozpoczęciem pracy.

WAŻNE!

Jeśli w ciągu 21 dni po przyjęciu dziecka na wychowanie zadeklarujesz, że będziesz korzystać z zasiłku macierzyńskiego przez pełny okres, możesz dzielić się uprawnieniami do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego ze swoim małżonkiem, który również przyjął dziecko na wychowanie. Jednak okresy pobierania zasiłku muszą przypadać jeden po drugim, bez przerwy. Nie możecie skorzystać z zasiłku macierzyńskiego po przerwie w jego pobieraniu.

Gdy przyjmujesz dziecko na wychowanie i chcesz jednocześnie korzystać z urlopu rodzicielskiego oraz pracować u własnego pracodawcy

Jeśli pracujesz na podstawie umowy o pracę, możesz w czasie korzystania z urlopu rodzicielskiego pracować u swojego pracodawcy. W takim przypadku maksymalny wymiar etatu to 1/2, a na pozostałą

część dobowego wymiaru czasu pracy pracodawca udziela Ci urlopu rodzicielskiego.

W takiej sytuacji Twój urlop wydłuża się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy i okresu, przez który wykonujesz tę pracę.

Wydłużony urlop rodzicielski nie może być dłuższy niż:

- 64 tygodnie (448 dni) – jeśli przyjąłeś lub przyjął na wychowanie jedno dziecko,
- 68 tygodni (476 dni) – jeśli równocześnie przyjąłeś lub przyjął na wychowanie co najmniej dwoje dzieci.

Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego

Ojciec

Masz prawo do zasiłku macierzyńskiego przez okres urlopu ojcowskiego – maksymalnie 2 tygodnie. Możesz wykorzystać go jednorazowo lub w 2 częściach (każda trwająca tydzień). Części urlopu ojcowskiego nie muszą przypadać bezpośrednio po sobie. Możesz skorzystać z zasiłku do czasu, aż dziecko skończy 24 miesiące.

Przyjmujący dziecko na wychowanie

Masz prawo do zasiłku macierzyńskiego przez okres urlopu ojcowskiego – maksymalnie 2 tygodnie. Możesz wykorzystać go jednorazowo lub w 2 częściach (każda trwająca tydzień). Możesz z niego skorzystać w ciągu 24 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o przysposobieniu dziecka, ale zanim skończy ono 7 lat (lub 10 lat przy odroczonym obowiązku szkolnym). Części urlopu ojcowskiego nie muszą przypadać bezpośrednio po sobie.

WAŻNE!

Czas trwania urlopu ojcowskiego nie zależy od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu. W przypadku porodu mnogiego długość urlopu jest taka sama jak w przypadku urodzenia jednego dziecka.

Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego

Jeśli pracujesz na podstawie umowy o pracę

Podstawą wyliczenia zasiłku jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone Ci za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc narodzin dziecka albo przyjęcia dziecka na wychowanie.

Jeśli zatrudnienie trwało krócej, jest to przeciętne wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia.

Do ustalenia podstawy wymiaru Twojego zasiłku przyjmujemy przychód, który stanowił podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe.

Odliczamy od niego składki na ubezpieczenia społeczne, które potrącił pracodawca.

Jeśli masz ubezpieczenie chorobowe, ale nie pracujesz na umowę o pracę

Podstawą wymiaru zasiłku jest Twój przeciętny miesięczny przychód za 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc narodzin dziecka lub przyjęcia dziecka na wychowanie. Jeśli ubezpieczenie chorobowe trwało krócej, jest to przeciętny przychód za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia.

Jest to kwota, od której płatnik opłaca składkę na Twoje ubezpieczenie chorobowe. Odliczamy od niej 13,71% podstawy wymiaru składek.

Jeżeli prowadzisz pozarolniczą działalność albo współpracujesz z osobą, która prowadzi taką działalność, i masz ubezpieczenie chorobowe krócej niż 12 miesięcy kalendarzowych

Obowiązują Cię szczególne zasady ustalania kwoty, od której obliczamy Twój zasiłek. Więcej informacji znajdziesz na stronie internetowej www.zus.pl w zakładce Świadczenia → Zasiłki → Zasiłek chorobowy → Podstawa wymiaru → Dla ubezpieczonych niebędących pracownikami.

Ile wynosi wysokość zasiłku macierzyńskiego

Wysokość zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego zależy od trzech okoliczności:

- wysokości podstawy wymiaru zasiłku (zob. „Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego” na s. 11),
- terminu, w jakim złożysz wniosek o zasiłek za te okresy,
- tego, czy występujesz o wypłatę zasiłku za maksymalny okres urlopu rodzicielskiego, czy za jego część.

Matka

Gdy w ciągu 21 dni po porodzie złożysz wniosek o zasiłek za pełny łączny okres urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego

Za cały ten okres otrzymasz zasiłek macierzyński w wysokości 80% podstawy wymiaru.

Gdy złożysz wniosek o zasiłek macierzyński po upływie 21 dni lub w ciągu 21 dni, ale nie za pełny okres (np. za okres urlopu macierzyńskiego i 28 tygodni urlopu rodzicielskiego)

Otrzymasz wtedy zasiłek w wysokości 100% podstawy wymiaru za następujące okresy:

- całego urlopu macierzyńskiego,

- 6 tygodni urlopu rodzicielskiego (narodziny jednego dziecka),
- 8 tygodni urlopu rodzicielskiego (narodziny co najmniej dwojga dzieci podczas jednego porodu).

Za pozostały okres urlopu rodzicielskiego otrzymasz zasiłek w wysokości 60% podstawy wymiaru.

Ojciec

Gdy matka pobierała zasiłek macierzyński w wysokości 80% podstawy wymiaru, ale wraca wcześniej do pracy

Masz prawo do reszty tego zasiłku. Będziesz otrzymywać zasiłek macierzyński w wysokości 80% Twojej podstawy wymiaru.

Gdy matka dostawała zasiłek w wysokości 100% podstawy wymiaru, a potem 60% podstawy wymiaru

Tobie będzie się on należał w wysokości:

- 100% podstawy wymiaru za okres urlopu macierzyńskiego, z którego zrezygnowała matka,
- 100% podstawy wymiaru za 6 tygodni urlopu rodzicielskiego (narodziny jednego dziecka) albo 8 tygodni (narodziny co najmniej dwojga dzieci podczas jednego porodu),
- 60% podstawy wymiaru za pozostały okres urlopu rodzicielskiego.

Gdy pobierasz zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego

Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku.

Osoba przyjmująca dziecko na wychowanie

Gdy w ciągu 21 dni od przyjęcia na wychowanie złożysz wniosek o zasiłek macierzyński za pełny okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego

Będziesz dostawać zasiłek w wysokości 80% podstawy wymiaru.

Gdy złożysz wniosek o zasiłek macierzyński za pełny okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego po 21 dniach albo w ciągu 21 dni, ale za niepełny okres (np. za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego i 28 tygodni urlopu rodzicielskiego)

Będziesz otrzymywać zasiłek w wysokości:

- 100% podstawy wymiaru za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego,
- 100% podstawy wymiaru za jeden z następujących okresów:
 - 3 tygodnie urlopu rodzicielskiego (przyjęcie jednego dziecka z prawem do zasiłku przez 9 tygodni),
 - 6 tygodni urlopu rodzicielskiego, jeśli przyjąłeś jedno dziecko,

- 8 tygodni, jeśli przyjąłeś równocześnie dwoje dzieci,
- 60% podstawy wymiaru za pozostały okres urlopu rodzicielskiego.

Kiedy przysługuje podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego

Świadczenie rodzicielskie przysługuje nieubezpieczonym rodzicom i wynosi 1000 zł. Wypłacają je samorzady.

Podwyższenie do tej kwoty przysługuje Ci, gdy świadczenie rodzicielskie jest wyższe niż:

- Twój zasiłek macierzyński pomniejszony o zaliczkę na podatek dochodowy,
- łączna kwota zasiłków, które przysługują Ci z kilku tytułów, pomniejszona o zaliczkę na podatek dochodowy.

Podwyższenie będzie stanowić różnicę między kwotą świadczenia rodzicielskiego a łączną kwotą zasiłku ze wszystkich tytułów, pomniejszoną o zaliczkę na podatek dochodowy ze wszystkich tytułów.

Podwyższenie nie należy Ci się, gdy pobierasz:

- zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego,
- zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego (przysługujący w szczególnych przypadkach do dnia porodu, zob. „Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego” na s. 18).

Jakie dokumenty trzeba złożyć, aby otrzymać zasiłek macierzyński

Dokumenty złóż u płatnika składek (np. swojego pracodawcy, zleceniodawcy) albo w ZUS – w zależności od tego, kto powinien wypłacać Ci świadczenie (zob. „Jakie podmioty wypłacają zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze” na s. 3).

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu urodzenia dziecka

Złóż następujące dokumenty:

- za okres przed porodem – zaświadczenie lekarskie wystawione na zwykłym druku, które określa przewidywaną datę porodu,
- za okres od porodu – odpis skrócony aktu urodzenia dziecka lub kopię tego odpisu, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek albo ZUS; ZUS może ten dokument pozyskać we własnym zakresie, jeżeli podasz dane, które umożliwią jego pozyskanie.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu urodzenia dziecka, jeśli dziecko urodziło się za granicą

Złóż następujące dokumenty przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski:

- za okres przed porodem – zagraniczne zaświadczenie, które określa przewidywaną datę porodu i zawiera nazwę zakładu leczniczego lub imię i nazwisko lekarza, datę wystawienia i podpis,
- za okres od porodu – zagraniczny akt urodzenia dziecka lub kopię tego aktu, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek albo ZUS.

WAŻNE!

Zagraniczne zaświadczenie możesz złożyć w oryginale, jeśli zostało sporządzone w języku urzędowym państwa, które jest członkiem Unii Europejskiej lub EFTA albo z którym Polska zawarła umowę w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie – wystąpienie o przysposobienie

Złóż następujące dokumenty:

- oświadczenie z informacją, od kiedy przyjąłeś lub przyjąłeś dziecko na wychowanie,
- jeden z tych dokumentów:
 - zaświadczenie z sądu opiekuńczego, które zawiera datę wystąpienia do sądu o przysposobienie dziecka oraz datę urodzenia dziecka,
 - kopię takiego zaświadczenia, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS,
 - kopię wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka wraz z poświadczeniem sądu opiekuńczego, które zawiera datę wystąpienia do sądu w tej sprawie oraz datę urodzenia dziecka,
- w przypadku dziecka z odroczonym obowiązkiem szkolnym – jeden z następujących dokumentów:
 - decyzję ostateczną o odroczeniu obowiązku szkolnego,
 - kopię takiej decyzji, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS.

Aby dostać zasiłek macierzyński z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie jako rodzina zastępcza

Złóż następujące dokumenty:

- dokument potwierdzający wiek dziecka (np. odpis skrócony aktu urodzenia dziecka),

- jeden z następujących dokumentów:
 - prawomocne orzeczenie sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej,
 - umowę cywilnoprawną zawartą między rodziną zastępczą a starostą,
 - kopię jednego z tych dokumentów, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS,
- w przypadku dziecka z odroczonym obowiązkiem szkolnym – jeden z następujących dokumentów:
 - decyzję ostateczną o odroczeniu obowiązku szkolnego,
 - kopię takiej decyzji, której zgodność z oryginałem potwierdził płatnik składek lub ZUS.

Gdy zasiłek wypłaca ZUS

Jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność, współpracujesz z osobą prowadzącą taką działalność lub jesteś osobą duchowną

Do właściwego w Twoim przypadku zestawu dokumentów dołącz zaświadczenie płatnika składek wystawione na druku Z-3b i dostarcz wszystkie dokumenty do naszej placówki.

Jeśli pracujesz na podstawie umowy o pracę u małego płatnika lub masz ubezpieczenie chorobowe z innego tytułu, np. wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia

Właściwy zestaw dokumentów składasz swojemu płatnikowi składek (pracodawcy, zleceniodawcy). Płatnik składek dołączy zaświadczenie płatnika składek wystawione na jednym z następujących druków:

- Z-3 – gdy pracujesz na podstawie umowy o pracę,
- Z-3a – gdy masz ubezpieczenie chorobowe z innego tytułu (np. wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia).

Następnie przekaże do nas całość dokumentacji.

Czy matka może przerwać pobieranie zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego

Matka może przerwać pobieranie zasiłku, jeśli dostała go za co najmniej 8 tygodni po porodzie i jest w jednej z następujących sytuacji:

- nowo narodzone dziecko wymaga opieki szpitalnej – będzie mogła wykorzystać pozostałą część zasiłku po wypisaniu dziecka ze szpitala,
- przebywa w placówce leczniczej i jej stan zdrowia uniemożliwia opiekę nad dzieckiem – pozostałą część zasiłku musi wykorzystać ubezpieczony ojciec dziecka lub inny ubezpieczony członek najbliższej rodziny; za pobyt w szpitalu matka otrzyma świadczenie z tytułu choroby (wynagrodzenie za czas choroby lub zasiłek chorobowy),

- ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub o niepełnosprawności w stopniu znacznym – pozostałą część zasiłku musi wykorzystać ubezpieczony ojciec dziecka lub inny ubezpieczony członek najbliższej rodziny.

Jeśli matka dostała zasiłek macierzyński za co najmniej 14 tygodni po porodzie, może przestać go pobierać, aby np. wrócić do pracy. Pozostałą część zasiłku macierzyńskiego musi wykorzystać ubezpieczony ojciec dziecka.

Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy matka umrze lub porzuci dziecko

Jeśli matka dziecka umrze lub porzuci dziecko, zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje ubezpieczonemu ojcu dziecka lub innemu ubezpieczonemu członkowi najbliższej rodziny. Otrzyma on zasiłek za okres po śmierci matki lub porzuceniu przez nią dziecka. Musi jednak przerwać zatrudnienie lub inną działalność zarobkową, by zaopiekować się dzieckiem.

Jeśli dziecko porzuciła matka, która miała ubezpieczenie chorobowe, zasiłek macierzyński przysługuje uprawnionej osobie ubezpieczonej nie wcześniej niż po wykorzystaniu przez matkę 8 tygodni zasiłku macierzyńskiego po porodzie. W przypadku matki nieubezpieczonej zasiłek przysługuje bez dodatkowych warunków.

Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka ma orzeczenie o niesamodzielności lub niepełnosprawności

Gdy matka dziecka, która ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym, nie ma ubezpieczenia chorobowego, zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje ubezpieczonemu ojcu dziecka lub innemu ubezpieczonemu członkowi najbliższej rodziny.

Co się dzieje z zasiłkiem macierzyńskim, gdy nieubezpieczona matka podejmie pracę

Jeżeli matka dziecka, która nie ma ubezpieczenia chorobowego, podejmie pracę na co najmniej pół etatu, zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje ubezpieczonemu ojcu dziecka.

Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego

Kiedy matce przysługuje zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego

Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego należy Ci się, jeśli:

- w czasie ciąży Twoja umowa o pracę wygasa z powodu śmierci pracodawcy albo została z Tobą rozwiązana niezgodnie z prawem (co potwierdza wyrok sądu) albo
- Twój pracodawca ogłosił upadłość lub nastąpiła jego likwidacja.

Zasiłek ten przysługuje Ci do dnia poprzedzającego poród. Świadczenie otrzymasz w wysokości 100% podstawy jego wymiaru.

Jakie dokumenty musisz złożyć, aby otrzymać zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego

Aby otrzymać zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, złóż w placówce ZUS:

- zaświadczenie lekarskie stwierdzające stan ciąży w okresie zatrudnienia, wystawione na zwykłym druku,
- świadectwo pracy lub inny dokument, który potwierdza sytuację, która uprawnia do tego zasiłku,
- oświadczenie, że nie zapewniono Ci innego zatrudnienia.

Zasiłek opiekuńczy

Komu przysługuje zasiłek opiekuńczy

Zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, które są objęte ubezpieczeniem chorobowym.

Prawo do zasiłku opiekuńczego przysługuje bez okresu wyczekiwania, czyli od pierwszego dnia objęcia ubezpieczeniem chorobowym.

Kiedy otrzymasz zasiłek opiekuńczy

Możesz skorzystać z zasiłku opiekuńczego, jeśli masz zwolnienie od wykonywania pracy, bo musisz się opiekować:

- chorym dzieckiem,
- innym niż dziecko chorym członkiem rodziny (zob. niżej),
- zdrowym dzieckiem do lat 8 – w szczególnych sytuacjach (zob. niżej),

- dzieckiem niepełnosprawnym, które nie ukończyło 18 lat – w szczególnych sytuacjach (zob. niżej),
- chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które nie ukończyło 18 lat.

Kto zalicza się do innych niż dzieci członków rodziny

Małżonek, rodzice, drugie z rodziców dziecka, ojczym, macocha, teściowie, dziadkowie, wnuki, rodzeństwo.

Zasiłek przysługuje, jeśli dana osoba pozostaje z Tobą we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie, gdy sprawujesz nad nią opiekę.

W jakich sytuacjach możesz otrzymać zasiłek opiekuńczy na zdrowe dziecko

Zasiłek opiekuńczy na zdrowe dziecko do lat 8 przysługuje, gdy nastąpi jedna z następujących sytuacji:

- nieprzewidziane zamknięcie żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły Twojego dziecka,
- poród, choroba lub pobyt w szpitalu albo innej placówce leczniczej stałego opiekuna (zob. słowniczek), które uniemożliwiają mu opiekę nad dzieckiem,
- choroba dziennego opiekuna (zob. słowniczek) lub niani (zob. słowniczek), z którą zawarłeś umowę uaktywniającą.

W jakich sytuacjach możesz otrzymać zasiłek opiekuńczy na dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 18 lat

Zasiłek opiekuńczy na dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 18 lat przysługuje w przypadku porodu, choroby lub pobytu w placówce leczniczej stałego opiekuna (zob. słowniczek).

Czy zasiłek opiekuńczy przysługuje wyłącznie na własne dziecko

Zasiłek opiekuńczy możesz otrzymać także za okres, w którym opiekujesz się dzieckiem małżonka, przysposobionym albo przyjętym na wychowanie i utrzymanie.

Kto może skorzystać z zasiłku opiekuńczego

Z zasiłku opiekuńczego możesz skorzystać, jeśli jesteś matką albo ojcem dziecka albo osobą, która przyjęła je na wychowanie.

Zasiłek opiekuńczy otrzymuje tylko jedno z rodziców – to, które wystąpi z wnioskiem o jego wypłatę i przekaże płatnikowi dokumenty potwierdzające konieczność sprawowania opieki.

Jeśli z drugim rodzicem dziecka pracujecie w systemie pracy zmianowej lub pracuje tak jedno z Was, zasiłek opiekuńczy przysługuje za okres sprawowania opieki, w którym Ty i współmałżonek pracujecie:

- na tych samych zmianach albo
- na różnych zmianach, jeżeli chore dziecko pozostawałoby bez opieki w wyniku częściowego pokrywania się godzin pracy – z powodu dojazdu lub dojścia do pracy i z pracy.

Kiedy otrzymasz dodatkowy zasiłek opiekuńczy

Jeśli jesteś ubezpieczonym ojcem dziecka lub innym ubezpieczonym członkiem najbliższej rodziny, możesz otrzymać dodatkowy zasiłek opiekuńczy. Dotyczy to sytuacji, gdy ubezpieczona matka dziecka pobiera zasiłek macierzyński w okresie 8 tygodni po porodzie oraz jest w jednej z następujących sytuacji:

- przebywa w szpitalu lub innej placówce leczniczej i stan zdrowia uniemożliwia jej sprawowanie opieki nad dzieckiem,
- ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym i stan zdrowia nie pozwala jej opiekować się dzieckiem,
- porzuciła dziecko.

Aby pobierać dodatkowy zasiłek opiekuńczy, musisz przerwać zatrudnienie lub inną działalność zarobkową, by zaopiekować się dzieckiem. Przysługuje Ci on przez maksymalnie 56 dni. Zasiłek przestaje przysługiwać, gdy dziecko skończy 8 tygodni.

Okresu wypłaty dodatkowego zasiłku opiekuńczego nie wliczamy do maksymalnego okresu, przez który przysługuje zasiłek opiekuńczy (zob. niżej „Przez jaki okres masz prawo do zasiłku opiekuńczego”).

Przez jaki okres masz prawo do zasiłku opiekuńczego

Limit dni zasiłkowych w roku kalendarzowym – łącznie we wszystkich sytuacjach	Sytuacja, w której przysługuje zasiłek
60 dni	Opieka nad zdrowym dzieckiem do lat 8 w szczególnej sytuacji
60 dni	Opieka nad chorym dzieckiem do lat 14
14 dni	Opieka nad chorym dzieckiem powyżej lat 14 lub innym chorym członkiem rodziny
30 dni	Opieka nad chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 14 do 18 lat
30 dni	Opieka nad dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 8 do 18 lat, w szczególnej sytuacji

Łączny okres wypłaty zasiłku opiekuńczego nie może przekroczyć 60 dni w roku kalendarzowym. Nie zależy on od liczby osób uprawnionych do zasiłku ani liczby dzieci lub członków rodziny, którzy wymagają opieki.

Przykład

Joanna w 2022 r. przez 60 dni pobierała zasiłek opiekuńczy na dwoje swoich dzieci: Patryka (6 lat) i Kamilę (11 lat). Przez 59 dni pobierała zasiłek na chore dzieci, a przez jeden dzień – na zdrowe dziecko z powodu nieoczekiwanego zamknięcia placówki. W październiku 2022 r. zachorowała mama Joanny. Joanna nie może skorzystać z zasiłku opiekuńczego na mamę, ponieważ wykorzystała maksymalną liczbę dni zasiłkowych.

Jeśli nie masz dzieci poniżej 14 lat i w roku kalendarzowym opiekujesz się wyłącznie dzieckiem niepełnosprawnym oraz innymi chorymi członkami rodziny, zasiłek opiekuńczy przysługuje Ci w sumie przez maksymalnie 30 dni w roku kalendarzowym. Na opiekę nad innymi członkami rodziny możesz wykorzystać tylko 14 dni.

Przykład

Marta ma niepełnosprawnego 13-letniego syna Tomasza. W lutym 2022 r. zachorowała jej matka Halina, którą Marta musiała się zająć. Wykorzystała na to 14 dni zasiłku opiekuńczego. Teraz zachorował Tomasz. Marta może wykorzystać w związku z chorobą Tomasza jeszcze tylko 16 dni zasiłku opiekuńczego.

Okresu pobierania dodatkowego zasiłku opiekuńczego (na opiekę nad dzieckiem do 8 tygodnia życia) nie wliczamy do limitu dni zasiłkowych.

WAŻNE!

Zasiłek opiekuńczy przysługuje Ci tylko wtedy, gdy nie ma innych członków rodziny, którzy mogą zapewnić opiekę. Nie dotyczy to opieki nad chorym dzieckiem, które ma mniej niż 2 lata – masz prawo do zasiłku także wówczas, gdy mogłaby się nim zająć inna osoba.

Jaka jest wysokość zasiłku opiekuńczego

Zasiłek opiekuńczy jest wypłacany w wysokości 80% podstawy wymiaru zasiłku. Podstawę tę oblicza się tak samo jak podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego – to przeciętne wynagrodzenie lub przychód z ostatnich 12 miesięcy (zob. „Ile wynosi podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego” na s. 11). Zasiłek otrzymasz za każdy dzień sprawowania opieki, w tym również za dni wolne od pracy.

Jakie dokumenty są potrzebne do przyznania i wypłaty zasiłku opiekuńczego

Jeśli chcesz otrzymać zasiłek opiekuńczy, złóż wniosek na jednym z tych druków:

- Z-15A – jeśli opiekujesz się dzieckiem (także pełnoletnim),
- Z-15B – jeśli opiekujesz się innym niż dziecko chorym członkiem rodziny.

Nie musisz składać nowego wniosku, jeśli opieka nad daną osobą się przedłuży i będzie trwać bez przerwy przez kolejne dni, a pozostałe okoliczności się nie zmieniły.

Przykład

Jakub dostał zaświadczenie lekarskie (e-ZLA) na opiekę nad córką Kamilą, która była chora od 12 do 17 maja 2022 r. Złożył wniosek o zasiłek opiekuńczy do swojego pracodawcy, który zatrudnia 30 osób. Po kontroli lekarz wystawił kolejne zaświadczenie: od 18 do 19 maja. Jakub nie musi składać nowego wniosku, ponieważ między poprzednim a obecnym okresem opieki nie było przerwy.

Dokumenty złóż u płatnika składek (np. u swojego pracodawcy, zleceniodawcy) albo w ZUS – w zależności od tego, kto powinien wypłacać Ci świadczenie (zob. „Jakie podmioty wypłacają zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze” na s. 3).

W zależności od sytuacji będą także potrzebne inne wymienione niżej dokumenty.

Gdy opiekujesz się chorym dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny

Potrzebne jest zwolnienie lekarskie wystawione na jeden z tych sposobów:

- w formie dokumentu elektronicznego (e-ZLA),
- na formularzu wydrukowanym z systemu teleinformatycznego – gdy lekarz nie mógł wystawić lub podpisać e-ZLA (np. w czasie wizyty domowej); zaświadczenie to jest dokumentem, na podstawie którego można przyznać i wypłacić zasiłek opiekuńczy, nawet jeśli lekarz nie wprowadził jeszcze e-ZLA do systemu teleinformatycznego,
- w formie wydruku zwolnienia lekarskiego wystawionego elektronicznie (wydruk e-ZLA), który lekarz przekazuje ubezpieczonemu, jeżeli płatnik składek ubezpieczonego nie ma profilu płatnika na Platformie Usług Elektronicznych ZUS (PUE ZUS) lub na wniosek ubezpieczonego, nawet jeżeli płatnik składek ma profil na PUE ZUS.

Jeśli sprawujesz opiekę podczas pobytu za granicą, złóż przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski zaświadczenie lekarskie wystawione za granicą. Musi ono zawierać:

- nazwę zagranicznego zakładu leczniczego lub imię i nazwisko zagranicznego lekarza,
- datę wystawienia,
- podpis,
- początkową i końcową datę konieczności sprawowania opieki.

WAŻNE!

Zagraniczne zaświadczenie możesz złożyć w oryginale, jeśli zostało sporządzone w języku urzędowym państwa, które jest członkiem Unii Europejskiej lub EFTA albo z którym Polska zawarła umowę w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Gdy opiekujesz się zdrowym dzieckiem w wieku do lat 8

Kiedy opieka wynika z nieprzewidzianego zamknięcia placówki opiekuńczej (żłobka, przedszkola, szkoły)

Potrzebne jest Twoje oświadczenie o nieprzewidzianym zamknięciu tej placówki.

Kiedy stały opiekun dziecka nie może się nim opiekować z powodu porodu, choroby lub pobytu w placówce leczniczej

Potrzebne jest zaświadczenie lekarskie wystawione na zwykłym druku, które zawiera:

- imię i nazwisko stałego opiekuna (zob. słowniczek),
- okres, w jakim musisz sprawować opiekę,
- przyczynę, dla której musisz sprawować opiekę,
- nazwisko dziecka, nad którym masz sprawować opiekę, oraz jego imię, jeśli zostało już nadane,
- pieczętkę i podpis lekarza, który wystawia zaświadczenie.

Kiedy zachoruje niania lub dzienny opiekun

Potrzebne jest:

- Twoje oświadczenie o chorobie niani lub dziennego opiekuna oraz
- dokument, który potwierdza, że niania lub dzienny opiekun nie mogą opiekować się dzieckiem, ponieważ są chorzy, np. kopia zwolnienia lekarskiego albo kopia zaświadczenia lekarskiego wystawionego na zwykłym druku dla niani lub dziennego opiekuna, potwierdzone przez Ciebie za zgodność z oryginałem.

Gdy opiekujesz się dzieckiem do 8 tygodnia życia – dodatkowy wymiar zasiłku opiekuńczego

Kiedy matka przebywa w szpitalu

Potrzebne jest:

- Twoje oświadczenie o tym, że ubezpieczona matka dziecka korzysta z zasiłku macierzyńskiego w wymiarze 8 tygodni po porodzie oraz
- zaświadczenie o okresie pobytu ubezpieczonej matki dziecka w placówce leczniczej.

Kiedy matka ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji albo o niepełnosprawności w stopniu znacznym i nie może opiekować się dzieckiem

Potrzebne są:

- jeden z następujących dokumentów:
 - prawomocne orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub
 - orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym,
 - kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez płatnika składek lub ZUS,
- Twoje oświadczenie o tym, że ubezpieczona matka dziecka korzysta z zasiłku macierzyńskiego w okresie 8 tygodni po porodzie.

Kiedy matka porzuciła dziecko

Potrzebne jest oświadczenie o porzuceniu dziecka przez matkę, w którym podasz datę porzucenia dziecka.

Gdy opiekujesz się chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 14 do 18 lat

Jeśli opiekujesz się chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 14 do 18 lat, potrzebne są takie same dokumenty jak do wypłaty zasiłku opiekuńczego na chore dziecko (zaświadczenie lekarskie e-ZLA lub ZUS ZLA dla Ciebie dotyczące choroby dziecka, wniosek o zasiłek opiekuńczy na druku Z-15A) oraz jeden z dwóch dokumentów:

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
 - konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Gdy opiekujesz się dzieckiem niepełnosprawnym, które ma od 8 do 18 lat, z powodu niedostępności stałego opiekuna

Kiedy stały opiekun jest niedostępny z powodu porodu, choroby albo pobytu w placówce leczniczej, potrzebne są takie same dokumenty jak do wypłaty zasiłku opiekuńczego na dziecko do lat 8 w tych okolicznościach (zaświadczenie lekarskie dotyczące stałego opiekuna wystawione na zwykłym druku, wniosek o zasiłek opiekuńczy na druku Z-15A) oraz jeden z dwóch dokumentów:

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
 - konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Gdy prowadzisz pozarolniczą działalność, współpracujesz przy jej prowadzeniu lub jesteś osobą duchowną (zasiłek wypłaca ZUS)

Do właściwego w Twoim przypadku zestawu dokumentów dołącz zaświadczenie płatnika składek wystawione na druku Z-3b.

Gdzie złożyć dokumenty

Gdy prowadzisz pozarolniczą działalność, współpracujesz przy jej prowadzeniu lub jesteś osobą duchowną (zasiłek wypłaca ZUS)

Dokumenty składasz bezpośrednio w ZUS. Część dokumentów możesz przesłać za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych (PUE) ZUS (m.in. Z-15A, Z-15B, Z-3b).

Gdy pracujesz na podstawie umowy o pracę lub masz ubezpieczenie z innego tytułu, np. wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia

Właściwy zestaw dokumentów składasz swojemu płatnikowi składek (pracodawcy, zleceniodawcy). Płatnik składek dołączy zaświadczenie płatnika składek wystawione na jednym z następujących druków:

- Z-3 – gdy pracujesz na podstawie umowy o pracę,
- Z-3a – gdy masz ubezpieczenie chorobowe z innego tytułu (np. wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia).

Następnie całość dokumentacji przekaże do właściwej placówki ZUS.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 1732)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz.U. z 2017 r. poz. 87)

Warszawa, październik 2022 r.

Słowniczek

ZASIŁEK MACIERZYŃSKI ZA OKRES URLOPU MACIERZYŃSKIEGO

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego (od 20 do 37 tygodni, w zależności od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu).

ZASIŁEK MACIERZYŃSKI ZA OKRES URLOPU RODZICIELSKIEGO

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego (od 32 do 24 tygodni, w zależności od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu lub przyjętych jednocześnie na wychowanie).

ZASIŁEK MACIERZYŃSKI ZA OKRES URLOPU OJCOWSKIEGO

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu ojcowskiego (2 tygodnie).

ZASIŁEK MACIERZYŃSKI ZA OKRES URLOPU NA WARUNKACH URLOPU MACIERZYŃSKIEGO

Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego (od 20 do 37 tygodni, w zależności od liczby dzieci przyjętych jednocześnie na wychowanie).

NIANIA

Osoba, z którą zawarto umowę uaktywniającą określoną w art. 50 ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

DZIECKO NIEPEŁNOSPRAWNE

Dziecko, które ma orzeczenie:

- o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
- o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
 - konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

STAŁY OPIEKUN

Małżonek osoby, która pobiera zasiłek opiekuńczy, lub drugi rodzic dziecka, który stale, na co dzień opiekuje się dzieckiem.

DZIENNY OPIEKUN

Osoba sprawująca instytucjonalną opiekę nad dziećmi, wpisana do wykazu dziennych opiekunów oraz podmiotów ich zatrudniających. Wykaz prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

www.zus.pl

PLATFORMA USŁUG
ELEKTRONICZNYCH

załatwiasz
sprawy w ZUS
przez internet

elektronicznie
wysyłasz wnioski
i odbierasz odpowiedzi

sprawdź stan
swojego konta
w ZUS

■ **Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS:**

- **22 560-16-00** dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl

■ **E-wizyta** (wideorozmowa z pracownikiem ZUS): www.zus.pl/e-wizyta